

Information om råger og rågekolonier i byer

Indledning

Råger og rågekolonier i byer er for nogle en glæde – for andre en gene. Rågekolonier i byer medfører tit mange henvendelser og spørgsmål til lodsejere, kommuner og Naturstyrelsen. I det efterfølgende kan nogle af svarene findes om blandt andet rågens biologi, lovgivning og råd i forbindelse med råger, med henblik på at give de berørte overblik og viden omkring råger og rågekolonier i byer.

Biologi

Rågen er en mellemstor kragefugl i ordenen spurvefugle. Den er lidt mindre end kragen, og har en sort fjerdragt med metalblå glans på hoved, nakke og bryst. Den voksne råge har et nøgent fjerløst parti omkring næb, øjne og hage. Rågens latinske navn er *Corvus frugilegus* – den frugtspisende krage. Rågen har et meget alsidigt fødevalg. På græsarealer går rågen efter gåsebillelarver, stankelbenslaver, orme, snegle og insekter. Rågen lever også af kornafgrøder (både udsæd og modent korn), ærter, majs, frugt, kartofler, nødder, frø m.m. I tørre perioder om sommeren kan rågerne kaste sig over kirsebær og andre væskefyldte frugter. Oprindeligt har rågen været mest almindelig i de østlige egne af Danmark. De sidste årtier har rågen spredt sig mod de vestlige og nordlige egne af Danmark. Råger er året rundt meget selskabelige. Fødesøgning sker ofte i flok. I vinterhalvåret overnatter råger i store flokke på særlige vinterkvarterer – hvoraf nogle også fungerer som ynglekoloni i foråret. Vinterkvartererne deles ofte med alliker og krager. I de store vinterkvarterer kan der optræde tusindevis af råger, alliker og krager i samlet flok.

Rågen yngler i kolonier i toppene af ældre løvtræer, men kan også danne kolonier i yngre bevoksninger og i nåletræer. Rågen etablerer for det meste kolonier i mindre skove i land- og byområder. Ofte foretrækkes mindre skove beliggende ved eller i byområder. Årsagen til dette valg er ikke kendt. Det kan skyldes tilgangen til græsarealer og plæner som parker, boldbaner m.m. Det kan også skyldes en lavere forekomst af naturlige fjender i og ved byer. De største kolonier kan være på 800-1000 reder.

Rågen er yngledygtig som 2-årig. Redebygningen i kolonierne begynder normalt i slutningen af februar og starten af marts, men alt efter vejret kan det strække sig ind i april. Rågerne danner par, men afholder sig ikke fra små sidespring. Der lægges normalt 4-7 æg i reden. Rugetiden er 17-18 dage. Normalt klækker der 2-5 unger pr. rede. En kold og våd periode i rugetiden kan begrænse antallet af klækkede unger i reden. Ca. 3 uger efter klækning begynder ungerne på flyvetræning. Ved flyvetræningen kravler ungerne gradvist ud på grenene omkring reden. I gennemsnit klækkes der 3 unger pr. rede. Dødeligheden for ungerne 1. år

vurderes at være på 50 %. Det gennemsnitlige antal unger pr. rede og dødeligheden for ungfuglene har betydning i forhold til effekten ved regulering af rådeungerne. En del af de regulerede unger ville under alle omstændigheder dø af naturlige årsager.

Mange finder rådeerne meget spændende og imponeres af fuglenes adfærd. Andre oplever rådeernes kolonidannelse og støjende adfærd som negativt. I yngletiden ”snakker” rådeerne næsten døgnet rundt – kun afbrudt af lidt stilhed i nattens mest mørke timer. Allerede i 1700-tallet blev generende rådekolonier i Nordsjælland forsøgt bekæmpet med krudt og kugler – men ofte uden det ønskede resultat.

Lovgivning

Råde er fredet efter jagtlovgivningen. Fredningen gælder både æg og yngel. Efter det gældende fuglebeskyttelsesdirektiv fra EU kan der ikke fastsættes jagttid på råde.

Efter § 4 i bekendtgørelsen om fredning af visse dyre- og plantearter mv. må kolonirugende fugles redetræer ikke fældes i perioden 1. februar til 31. juli. Træer med rådeereder må således ikke fældes i denne periode.

Der må ikke ske forsætlig forstyrrelse og ødelæggelse af fugles reder og ynglesteder med æg og yngel.

Naturstyrelsen kan, hvis der ikke findes anden tilfredsstillende løsning, uanset bestemmelser om jagttider, give tilladelse til regulering af vildt for at:

1. imødegå fare for mennesker eller menneskers sundhed,
2. imødegå risiko for smitte af mennesker og dyr,
3. imødegå risiko for luftfartssikkerheden,
4. beskytte flora og fauna,
5. hindre omfattende skader på afgrøder, husdyr, herunder vildtopdræt, skove, fiskeopdræt eller fiskeri- og andre vandområder, eller

Rådeereder ikke reguleres med henvisning til skade på ejendom. Som skade på ejendom regnes skader på bygninger, konstruktioner og tekniske anlæg, køretøjer, golfbaner, osv.

Ved regulering bortfalder en række af jagtlovgivningens krav om arealstørrelser, skudafgivelse ved beboelse, haglnedfald m.m.

Regulering med skydevåben i byer kan være omfattet af Ordensbekendtgørelsen.

Ved regulering af rådeereder i byer skal der derfor altid tages kontakt til Politiet. Politiet kan efter Ordensbekendtgørelsen sætte krav i forhold til brug af våben.

Regulerede rådeereder og rådeunger må ikke sælges. Der reguleres årligt 90.000-110.000 rådeereder. Langt hovedparten af disse er rådeunger.

Regulering

§ 13 i bekendtgørelsen om vildtskader (bekendtgørelse nr. 443 af 6. maj 2014) rummer nogle muligheder for regulering af rådeereder. Bekendtgørelsen kan i dens helhed ses i boksen herunder.

§13. Naturstyrelsen kan give tilladelse til, at råge, der optræder i større flokke på ikke høstede og nysåede marker, må reguleres i perioden 1. juli – 30. september.

Stk. 2. Naturstyrelsen kan give tilladelse til, at råge i rågekolonier må reguleres inden redebygning og æglægning, samt til at rågeunger i rågekolonier må reguleres uden for reden i perioden 1. maj -15. juni.

Stk. 3. Naturstyrelsen kan give tilladelse til regulering af rågeunger på ikke høstede marker i perioden 1. maj – 30. juni.

Stk. 4. Naturstyrelsen kan give tilladelse til, at der ved reguleringen efter stk. 2, kan anvendes salonrifler der kan indeholde mere end 2 patroner, herunder halvautomatiske salonrifler.

Efter § 26 i vildtskadebekendtgørelsen kan Naturstyrelsen, under overholdelse af en række betingelser, give yderligere tilladelser til regulering af vildt.

Hvem kan søge om regulering?

Regulering af råger i og ved kolonier kræver altid tilladelse fra Naturstyrelsen. Kun ejeren eller forpagteren af ejendomme, hvorpå kolonien findes, kan søge om tilladelse til regulering. Lodsejer/forpagter skal søge om tilladelse til regulering via Naturstyrelsens hjemmeside på

www.naturstyrelsen.dk/Naturoplevelser/Jagt/Vildtraad/Regulering/

Grundejeren kan efterfølgende bemyndige andre til at foretage reguleringen. Tilladelsen fra Naturstyrelsen skal medbringes under reguleringen. Kun personer med gyldigt jagttegn må foretage reguleringen. Man skal være over 18 år for at foretage regulering.

Efter lovgivningen kan Naturstyrelsen pålægge en ejer/forpagter at foretage regulering af en vildtart. Dette forudsætter dog meget store problemstillinger. Gener ved råger er ikke i en kategori, hvor Naturstyrelsen kan pålægge en grundejer at foretage regulering.

Regulering af voksne råger inden redebygning og æglægning.

Tilladelse til regulering af voksne råger inden redebygning og æglægning udstedes for perioden 15. januar til 15. marts på ynglepladsen. Der kan tidligst søges om dispensation én måned før periodens start. Ansøgninger indtastet før 15. december vil derfor resultere i et afslag.

Tilladelse til regulering kan udstedes med henblik på at forhindre markskader eller med baggrund i fare for menneskers sundhed – konkret gener ved støj. For tilladelse til regulering med henvisning til støj skal der være beboelsesejendomme mindre end 200 meter fra rågekolonien.

Der stilles krav om at afværgemidler skal have været forsøgt og vist sig utilstrækkelige. Der kræves også fortsat brug af afværgemidler i perioden for regulering. Som afværgemidler regnes daglig menneskelig forstyrrelse ved afgivelse af skræmmeskud eller anden larm, fugleskræmsler, ophængning af sække m.m.

Der gives kun tilladelse til regulering af et mindre antal voksne råger. Erfaringsmæssigt er det svært at regulere voksne råger. Det er sjældent muligt at regulere ret mange voksne råger. Antallet af regulerede råger er heller ikke afgørende. Effekten er primært knyttet til forstyrrelsen i forbindelse med reguleringen og bortskræmningen skal startes så tidligt i perioden som muligt.

Det kan være yderst vanskeligt at skræmme en rågekoloni væk. Det gælder især ældre kolonier. Nye kolonier med et lavt antal reder kan være lettere at skræmme væk, men det er stadig ikke nogen nem opgave. Fuglene har en meget stærk forplantningsdrift. De vil ihærdigt forsøge at bygge rede m.m. En bortskræmning kræver flere gange daglig indsats i en lang periode. Hvis indsatsen med bortskræmningen ikke er effektiv – eller der opgives undervejs – så rykker fuglene hurtigt ind i kolonien igen. Rågerne vil så få unger på et senere tidspunkt, hvor det på grund af træernes blade vil være meget vanskeligt at foretage regulering af rågeungerne.

Hvis bortskræmningen skulle lykkedes, så er der risiko for at rågerne danner en eller flere kolonier på andre lokaliteter. Der er altså risiko for etablering af flere nye kolonier. Etablering af nye kolonier på nye lokaliteter kan samlet medføre endnu flere gener for et højere antal beboere omkring kolonierne. Bortskræmning af en eksisterende koloni skal derfor overvejes i forhold til risikoen for etablering af nye kolonier - med endnu større gener for de omgivende beboere som mulig effekt.

Regulering ved beskydning gives normalt kun frem til 15. marts. Bortskræmning efter 15. marts kan derfor kun ske ved anden forstyrrelse af kolonien. Her skal man være meget opmærksom på forhold omkring dyreværn og beskyttelsen af reder med æg og yngel. Forstyrrelse efter udklækning af unger vil medføre kulde- og sultedød for ungerne. Dette vil være etisk forkert og en overtrædelse af lovgivningen. Ved regulering af voksne råger med haglgevær skal der medbringes egnet apporterende hund under reguleringen.

Regulering af rågeunger uden for reden.

Tilladelse til regulering af rågeunger uden for reden gives i perioden 1. maj til 15. juni. Der kan tidligst søges om dispensation én måned før periodens start. Ansøgninger indtastet før 1. april vil derfor resultere i et afslag.

Tilladelse til regulering kan udstedes med henblik på at forhindre markskader eller med baggrund i fare for menneskers sundhed (alvorlige sundhedsgener for mennesker på grund af støj). For tilladelse til regulering med henvisning til støj skal der være beboelsesejendomme mindre end 200 meter fra rågekolonien. Brug af afværgemidler vil medføre kulde- og sultedød for ungerne i rederne, hvorfor der ved regulering af rågeunger ikke er krav om brug af afværgemidler. For opnåelse af effekt skal der tilstræbes regulering af minimum 3 unger pr. rede i kolonien.

Ved reguleringen skal man være opmærksom på vejrliget. Regulering over flere timer – i et koldt og vådt vejrlig – vil være en alvorlig belastning af ungerne. Muligheden for regulering er påvirket af træarten og træarternes tidspunkt for udspring. Bøgetræer har et tidligere udspring og er mere tætte i løvet end f.eks. ask og eg. Efter løvspring kan det være svært at se ungerne i trætoppene.

Normalt sker reguleringen ved brug af salonriffel eller luftvåben. Luftvåben skal være i kaliber minimum 5,5 mm. Udgangshastigheden ved munden skal være mindst 200 m/sek. Det er lovligt at anvende haglgevær og rifler i større kalibre,

men brug af disse våbentyper er usædvanligt og kan være uhensigtsmæssigt i forhold til støj og sikkerhed.

Ved regulering med riflede våben (eksempelsvis salon- og luftrifler) er der ikke krav om brug af apporterende hund. Brug af hund kan dog være en stor fordel i forhold til at finde og opsamle skudte rågeunger.

Fjernelse af reder

En anden fremgangsmåde er at fjerne rågernes reder. Metoden er ikke særlig anvendt, da rederne ofte er svært tilgængelige og det vil normalt være nødvendigt med gentagne nedtagninger før det har effekt, da rågerne ret hurtigt reetablere rederne. Samlet set kræver det således en væsentlig arbejdsindsats - til gengæld kan det gøres uden brug af skydevåben.

Skal der opnås tilladelse til fjernelse af reder vil en række vilkår skulle opfyldes for at sikre, at der ikke fjernes reder med unger eller med æg, der næsten er færdigudrugede. Først og fremmest skal første nedtagning være foretaget inden æglægning. Således vil første nedtagning af reder skulle foretages tidligt, allerede omkring midten af februar.

Foretages mere end én nedtagning, må de efterfølgende nedtagninger kun foretages i de træer, hvor rederne tidligere er nedtaget og/eller i træer med nye reder, der er etableret efter den seneste nedtagning. Det kan være vanskeligt at afgøre, hvilke reder der er nyetablerede siden sidste nedtagning, og således vil en tilladelse normalt indebære, at alle reder i det enkelte træ (og eventuelt i hele kolonien) skal fjernes. Nedtages der kun reder i dele af kolonien, er det vigtigt, at markere i hvilke træer nedtagningen er foretaget.

Er man begyndt at nedtage reder, og vil man nedtage reder mere end én gang, må der maksimalt gå 14 dage mellem nedtagninger. Der er vigtigt, at der holdes særskilt rede på antal af reder og antal æg som fjernes med henblik på senere indberetning.

Husk at man altid kan kontakte den lokale vildtkonsulent, hvis man har spørgsmål om at bortskræmning eller regulering af råger.